

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 20 korona, fél-
évre 10 korona. Egyes szám ára 50 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium.
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

A király.

Öfelsége koronás királyunk felséges hitvesével a királynéval együtt a közeli napokra legmagasabb látogatását igéri Debreczennek. E megtisztelő látogatás minden magyar ember szívéből a szeretet és hű ragaszkodás érzelmeit váltja ki s felettébb alkalmas arra, hogy nemzet és király érzelmi egybeforradásán keresztül e komor, megpróbáltatásos időkben a reménység horgonyául, a jövő fejlődés biztos alapjául szolgáljon. Királyunk legmagasabb látogatása ugyanis — tisztában vagyunk vele — csak névleg szól Debreczennek s tiszteletreméltó helyi intézményeinek, valójában az egész magyar nemzet megtiszteltetése akar lenni, vágyai, évszázados jogai beteljesedését akarja jelenteni.

Debreczent a múlt időkben soha sem kényeztette el nagyon fejedelmi kegy s míg más városok falaik között igen gyakran üdvözölhettek uralkodóházbeli főhercegeket, sőt magát a koronás királyt is, a jellegzetes kuruc karakterű, hatalmas fejlődésű városnak ritkán jutott részül ily szerencse. Annál bensőbbben örül most a kitüntetett kegynek s rámosolygásában nemcsak ősi magyar erényei méltánylását látja, hanem amazoknak országos egyetemes érvényesülését is érzi, tudja.

E nagy és nemes város itt a termékeny magyar Alföld északkeleti szegélyén emberemlékezet óta mindig a leghívebb ápolója, legszenvedélyesebb szószólója volt a magyar nemzet önrendelkezési jogának, semmiféle idegen érdek által háttérbe nem szorítható függetlenségi törekvésének s ez állásfoglalásáért, ha kellett, türt, szenvedett, sokféle áldozatot hozott, mellőzésben, kinevetetésben, leszólásban részesült, de meggyőződése mellől egy tapodtat sem tágitott. Debreczen a magyar függetlenségi törekvések incarnatus képviselőjének bizonyult. A magyar függetlenség gondolata, vágya, eszménye pedig ma

nemcsak aktualisabb, mint valaha, hanem megvalósulása, mint az események fejlődése mutatja, a történelem vaskényszere. Másképen is, de ily körülmények között hogyne várná, hívná és üdvözölné tehát igaz szeretettel Debreczen népe a legelső magyar embert s felséges hitvesét, kiknek bölcsességétől reméli az ország legszentebb vágyának beteljesülését, energiájától határai sértetlen megóvását s megértő viszontszeretetétől jövője boldog felvirágozását!? A magas látogatásnak az események által reá ruházott ily symbolikus jellege tehát az, ami e nagy időkben különös fontosságát mutatja s érzelmi sikerét őszintévé, a lélekből kitörölhetlenné avatja.

Itt az ősi szabadság s a függetlenségi vágy legszentebb talaján dobban össze nemzet és király szíve új frigyre, új együttélésre s a jövő új, békés küzdelmére. Ez a küzdelem, mint az iskolák városának szóló magas látogatás is akarja hirdetni, a kultúra nemes harca leend, viva többé nem életet pusztító fegyverekkel, hanem az életet tápláló, azt megnemesítő szellem eszközeivel. És ez a küzdelem a hit megbecsülése és szabadsága jegyében fog meghatározódni nemcsak azért, mert a hit nemes értelemben vett előjoga itt helyi szokás, hanem mert hit s az ennek jókora tartalmi részét kitevő erkölcs nélkül nemzet nem lehet naggyá, nemessé, virágzóvá.

Pedig a mi nemzetünk, ez a sokat szenvedett, annyiszor rászédett, de mindig újra talpra állt nemzet nagy akar lenni, a jövőre is akar virágozni. Boldogabb jövőjének szól erejébe vetett bizodalma, mely kemény, mint a viharral dacoló kőszikla; királyával való egyetértése, melyet nem ingat meg az események változó járása, s hite, mely az igazság el nem tiporható győzelméről beszél. A jelen borulatában a jobb jövő e reménységét erősíti a felséges királyi pár magas látogatása is, melyre Debreczen városa s általa az egész ország népe szeretettel várja és hívja a felséges uralkodópárt.

Egyház

A debreczeni egyházmegye őszi közgyűlése.

A debreczeni egyházmegye őszi közgyűlését 1918 október 11-én Debreczenben, a szokott helyen, az egyház tanácstermében tartotta meg. Dávidházy János esperes fájdalmasan időszerű, megható, szép imádsággal, — úgy egyetemes egyházunkat, mint egyházmegyénket gyászoló érzésekkel eltöltő halálesetéről megemlékező beszéddel nyitotta meg a közgyűlést. Az imádság és beszéd jegyzőkönyvbe vétetik. Egyetemes egyházunknak országos gyásza Dr. Tüdös István hirtelen és váratlanul történt megdöbbentő halála; egyházmegyénk gyásza annak a három katonatanítónak — Szabó Gyula, Komlóssy Imre debreczeni, Balla László derecskei — az elmúlása, akikkel ismét szegényebb lett ebben az Istenképére alkotott embert meggyalázó vérözönben oly sokat veszített tanítóság s így természetesen az iskoláztatás. Mind a négy családhoz részvétíratot küldünk. — Fráter Barnabás gondnokunk gyengélkedése, meg sok és szorgos alispáni teendői miatt nem jelenhetett meg. Menynyire észrevehető egy gyűlésen, ha annak megszokott, kedvelt alakjai hiányoznak. Betegsége miatt nem jöhetett el rangban legidősebb, egyházmegyénkkel valósággal egy test, egy lélek világi tanácsbíránk Sinka Sándor sem. A világi elnöki székét előbb dr. Körösi Kálmán, majd Kulin Imre, ezek a lelkes világi papjaink töltötték be. Különben pedig a megjelentek számán ugyancsak meglátszott a nehéz közlekedés, az aggasztó méreteket öltött betegség, meg az őszi sürgős és szorgos mezei munka.

Az esperesi jelentésből megnyugvással értesült egyházmegyénk, hogy a vallásos élet terén semmi különösebb zavaró körülmény nem volt. A lelkészek intenzívebb munkára ösztönöztetnek. Az úrvacsorával élők száma emelkedőben. Oh bár ez az emelkedés a belső megújulásnak volna bizonyossága. A vallásos iratok terjedése is emelkedést mutat. Adományok, újabb alapítványok összege örömet keltő; az egyes egyházak anyagi viszonyai még nem félelmetesek. Ha a sóvárgott béke csakugyan beköszöntene, anyagi romlástól nem kellene tartanunk. A tanügy a sok zaklattatások, a tanerők zaklatottsága, elvonogatása dacára is, általában elszomorító esetet, hiányt nem szenvedett.

Jegyzői karunk egy szép reményekre jogosító fiatal erővel gazdagodott. Dr. Fráter László berettyóújfalui főszolgabíró, gondnokunk fia tette, le az esküt s egy szívből fakadt, szívre talált, megkapó, megható beszéddel foglalta el állását a közgyűlés élénk tetszése és éljenzése között. Már két évvel ezelőtt megválasztottuk, de orosz hadifogságban synylődése miatt csak most tehetett esküt. Az orosz fogságban Istenben vetett bizodalma tartotta, őrizte lelki erejét, ez ad nekie most is erőt,

hogy szeretett egyházát teljes ambícióval, odaadással szolgálja — mondotta, mindnyájunk által jól eső örömmel hallott határozottsággal. — Esküt tettek még Zsugovits Erzsébet szentpéterszegi, özv. Kovács Lajosné gáborjáni tanítónők. Legyen Isten áldása működésükön.

Egyházkerületi képviselőkké választottak: Szele György, F. Varga Lajos, Sinka Sándor, Kulin Imre póttagokká: Miskolczy László, Dr. Keserű Lajos. — Dr. Hajdu Gyula a berettyóújfalui, Ördög Lajos a poscsaji lelkészi állásban megerősítették.

Dr. Szeremley Bélának a hivatalos stylus egyszerűsítése iránt beadott indítványát közgyűlésünk elfogadta, a hozott határozatot az egyházkerületre felterjesztette, a társ egyházmegyéknek megküldi; elfogadta Veres Bálint indítványát is, melyet a pesti egyházmegye ez irányban hozott határozata megszívlelése folytán, a vallás-és közokt. miniszteriumban protestáns ügyosztály létesítése iránt adott be. A határozat az egyházkerületre megy fel, elfogadta továbbá a tanügyi bizottság ajánlására azt a munkálatot, amit a bizottság előadója avégből készített, hogy az igazgatótanítók aszerint állítván össze jelentéseiket, azok egységesek és könnyen áttekinthetők legyenek; elfogadta ugyancsak a tanügyi bizottság határozata alapján Nagy Gyulának azt az indítványát, hogy az igazgatótanítók küldjék be a Népiskolai szervezet 73. §-ában is megkivánt összesítő iskolai névsort és osztályzatot és hogy erre útasítsa esperes úr az igazgatótanítókat. Hogy még ilyenre is szükség van, ezt már elszomorító hallani. — F. Varga Lajosnak a tanügyi bizottságban tett és elfogadott indítványa alapján meg esperes urat arra kéri fel közgyűlésünk, hogy keresse meg Bihar és Hajdu megye alispánjait, hogy a katonaság használatából valahára fölszabadult, nagy költséggel kijavított, most meg már a közigazgatás egyes kisebb faktorai által a rekvirált búza raktározására elfoglalt tantermeket üríttessék ki.

Tárgyalta közgyűlésünk az egyházmegye berettyóújfalui polgári leányiskolája igazg. tanácsának jegyzőkönyveit. Az anyagi ügyek megnyugtatóak, de a tanítás ügye, a tanerők hiánya miatt, nehézségekkel küzd. — Az 1917—18. isk. év számadása 7727-18 korona maradékot tüntet fel. A számadást a közgyűlés elfogadja, a szokásos fenntartással a felmentést megadja. — Tudomásul vette, hogy az intézettől 3 tanítónő megvált és hogy a tanfelügyelő hozzájárulása mellett a leányiskolában és pedig délután az újfalui állami polgári fiúiskola tanerői, mint óradók tanítanak; kérni fogja az államtól 2 segédtanítónői állásnak rendes tanítónői állássá átszervezését. Regula Margit tanítónőnek drágasági pótlékot engedélyez az igazg. tanács határozata szerint; a Csernak Béla alapítvány alapító-levelét megerősíti; hozzájárul ahhoz, hogy a Király Ilona szertári felszerelése 500 koronaért megvétellessék; helyben hagyja azt, hogy a református és más vallású növendékek tandíja között az eddigi különbség ezután is meg legyen

A református sajtó-egyesület megkeresése kedvező fogadtatásra talált. Örömmel üdvözöljük a mozgalmat. Vajha valósággá legyen a hozzá fűzött reménykedésünk. — Közgyűlésünk felhívja a gazdasági bizottságot, hogy keressen és találjon valami újat-módot arra, hogy a sajtó-egyesület tagjai sorába egyházmegyénk belépőin, az évi tagsági díjakat befizethessük.

A felebbezésekre rossz idő járt. Egy híján visszautasítottak. — Több tanítói díjlevél, alapító-levél megerősített, adóemelés, stóla rendezés, kisebb ügyekben hozott presbiteri végzés helybenhagyott.

Megemlíthető még Könyves Tóth Kalmán lelkésznek az az indítványa, amit a féktelenül dobzódó árdrágításon felháborodó lélekkel tett meg, nevezetesen, hogy hívja fel egyházmegyénk az egyházi előjárókat, általában az egyházakat a „Hangya“ fogyasztási szövetkezetek alakítására. Az egyházak fel is hívatnak a fogyasztószövetkezet partolására, támogatására, azonban az bizonyos, hogy az egyházmegye egyházainak községei közül alig van egy pár, ahol épen az idők jeleit megértő lelkészek és tanítók vezetése alatt fogyasztási szövetkezet ne volna.

Óh be gyönyörű, kedvező és alkalmas őszi napok járnak, amilyenekre óh mennyire nagy szükség van a megiehetősen megkésített őszi mezőgazdasági munkák elvégzésére. Vajha tavaszi egyházmegyei közgyűlésünket is ilyen kedvező és alkalmas időben tarthassuk meg, amikor aztán a béke napjának áldott sugárai aranyozzák be a földnek színét, az emberi lelkeket a mi jó Istenünk nagy kegyelméből.

V. B.

A máramaros-ugocsaí egyházmegye közgyűlése.

A tomboló vihar közelebb hozza a törzs ágait, a háborúság vihara is az érző és féltő szíveket; különösen azokat, akik örök, nagy értékek letéteményesei és felelősei. Így láttuk és tapasztaltuk ezt mi, kik a szept. 25-i szép, verőfényes napon egybegyülekeztünk Nagyszőlősrre, az egyházmegye ügyeinek intézésére. A komoly felelősségérzet teljes tudata az istenházába vezetett elsőben is bennünket, hogy a hálás szív köszönő szavait és a segédelmet esdés könyörgő imádságát rebegjük el, az ifjú tivadari pásztor, Orosz Kálmán után.

Azután a vármegye tanácsstermét töltötte meg a csaknem teljes számban megjelenő küldöttek serege, hogy Biky Ferenc esperesünk aggódó, de Istenben megbékélni tudó szíve nagy érzéseivel imádkozván, György Endre gondnok által üdvözöltetvén, megkezdje tanácskozását.

A megalakulás formáságai után, a gonddal készült esperesi jelentés tárgyalatott, melynek során a traktus két új tanítója Bornemissza Sámuel feketepataki és Juhász Róza hosszúmezei tanítók tették le hivatali esküjüket. Az ezután jövő jelentésben a költségvetésekről azt a döbbenetes ténytet kellett jóváhagyólag tudomásul

venni, hogy a kicsiny tiszapéterfalvai egyházközségben az állami adó 35 örösét vetették ki ez évben egyházi adóban, ami a díjlevelek naturaliainak korszerű megválttatását sem fedezi. Ép ez a körülmény kellett volna, hogy irányítsa ama jobb belátásra közgyűlésünket, miszerint egyházmegyénk államsegélyét a tanítatás nyomasztó gondjaival küzdő egyházi belhivatalnokoknak ossza ki ezután, ám ezt belátni úgy látszik még a mai keserves helyzet sem tanította meg az embereket. Szomorú valóság! A beregi esperes átírta a Lévy-féle vallástani kézikönyvnek iskoláinkba való bevezetése tárgyában helyesléssel fogadtatott. A tanítói díjlevelek jóváhagyása során kéretik a kerület, hogy adjon útastást a minta labirintusaiban való eligazodásra.

A máramaros-szigeti egyház és jogakadémia egy-némely holt tőkének tekinthető ingatlana horribilis áron való eladása is jóváhagyatott s ezzel a 100.000-es adóssággal küzdő egyház sorsa megjavult és a jogakadémia is megerősített.

Kiseb ügyek elintézése után a derék Nagy Endre egyházmegyei pénztárost mentette fel az állásától többszöri kérelmére, elismerése kifejezése mellett közgyűlésünk. Az ő hangya szorgalma és buzgósága zavartalanul és pedáns pontossággal vitte a tisztséget, amelynek terhe most megosztatott úgy, hogy Bede László máramaros-szigeti lelkész gyám- és nyugdíjpénztárossá, Peleskey Sándor viski lelkész pedig közpénztárossá választatott meg.

Mély sajnálattal fogadta el ezután közgyűlésünk a testi gyöngesége miatt lelépő, jeles papi aljegyző Szabó Lajos lemondását. Köszöntük eddigi ügybuzgóságát, kívántunk jobb egészséget. Helye novemberre töltetik be.

A gyűlés bevégezése utáni közebeden komoly gondolatokban gazdag dikciók hangzottak el, méltók a vajudó időkhöz. Hisszük, hogy a szétoszló hazatérők a komoly gondolatokat komoly cselekvésre váltják pástorációjukban.

Máramarosi.

Házassági eskü.

Hírlik, hogy a bihari egyházmegyei gyűlésen az ügynevezett házassági esküre ezt a határozatot hozták: delendum esse censemus. Engem megdöbbenett ez a határozat, én azt hittem, mikor ez az ügy felszínre hoztatott, hogy egy fecske nem csinál tavaszt, de úgy látszik kezdenek gyűlni a fecskék. Engem ez a reformálni akarás, ez az eltörlési mánia gondolkozóba ejtett s el-eltünődöm azon, hogy mi lesz ebből? Én jót nem látok, csak zavart, feltéve, ha a házassági eskü zsinatilag eltörlöttek.

Nem tudom azokat az érveket még, amelyeket felhozott a házasi eskü eltörlése mellett az indítványozó, amire aztán az egyházmegyei gyűlés alkotó tagjainak nagy része belement, megszavazván a házassági eskü eltörlését. Én ezt absurdumnak tartom.

*

Én nem tartom ezt a határozatot ab in visis megindokoltnak, sem azzal az elvvel „ecclesia semper reformari debet“, sem azzal, hogy azért kell eltörölni a házassági esküt, mert azt szükségtelenné teszi az egyházi megesküvést megelőzőt polgári házasságkötés; sem azzal a kontra érveléssel, hogy a lelkész lelkiismerete nem engedi meg azt, hogy megeskesse azokat, kikről tudja, hogy nem szeretik egymást stb.

De hát akkor 400 évvel ezelőtt miért tették be az esketési ágendába az esküformát? Ha 400 évig jó, helyes és szükséges volt, miért kell azt most eltörölni, miért nem találták azt ki eddig, hogy mert némelyek megszegik az esküt, ezért tehát eltörölendő az eskü. Miért akarnak zavart csinálni az egyházakban, mert ha eltörlik a házassági esküt, zavar lesz egyházainkban, az bizonyos. De hát mi is fog következni ezután a modernizálás után? Én azt hiszem, hogy némely lelkészek alkalmazkodni fognak a házassági eskü eltörléséhez és nem mondatják el az egyház áldását kérőkkel, mások pedig elmondják, ha a házasságkötés azt kívánja fogják. De leg hamarabb meg fog történni az, hogy az egyház áldását, ha nem lesz eskü, sokan nem fogják kérni, vagyis hovatovább több lesz azoknak száma, kik megelégszenek a polgári házasságkötéssel. Hogy ez a vallásosság kárára fog történni, az bizonyos.

Ha el lesz törölve a házassági eskü, ezután következni fog az úrvacsorai 3 kérdésnek elébb reformálása, ami már sok egyháztagnak nem fog tetszeni. Néhány évtized után, de lehet elébb is, az úrvacsorai 3 kérdésnek eltörlése azzal a megokolással, úgy sem hiszi azt minden úrvacsorázó.

Én e kérdéshez az első fecske megjelenése után e becses lap hasábjain hozzászóltam. Ott elmondott kontra érveimet a házassági eskü eltörlése ellen fentartom és helytelenítem a bihari traktusnak a házassági eskü eltörlésére vonatkozó határozatát és nem hiszem, hogy a többi egyházmegye követné ebben a bihari traktust.

A bihari egyházmegye azon világi tanácsbíróit kik elleneztek e határozat hozatalt, dícséret illeti vallásos buzgóságukért. Igazi világi papok ők, meggyőződésüket sokan tiszteletben tartjuk. Nekik van igazuk.

A világi azon tanácsbírók, kik a házassági eskü ellen szavaztak, szemök előtt tartották eme tanácsot: „Quidquid agis, prudenter agas, et respice finem“. De a lelkészek nem, pedig nagy bölcsesség van e latin idézetben. Ki e tanács szerint cselekszik, az annak hasznát veszi. Meggondolták-e a bihari traktus lelkészei, mi lehet, mi lesz annak a vége, ha eltörlik a házassági esküt? Én azt mondom: nem gondolták meg jól, elhamarkodták a dolgot.

Etédi.

Iskola

Paedagogium Debreczen helyett Pozsonyban.

Egy esztendővel ezelőtt bátor voltam rámutatni, hogy mily könnyű volna Debreczenben az egyetem bölcsészeti kara tanárainak segítségével a református elemi tanító- és tanítónőképzők fölé egy református paedagogiumot szervezni . . .

Most pedig a V. és Közokt. Min.-um szept. 1-i hivatalos lapban a következő hirdetést olvasom:

„Polgári tanítónőképző Pozsonyban. Az illetékes főhatóságok jogositásával a Sz. Orsolya-rendű apácáknál Pozsonyban negyedszázad óta működő elemi tanítónőképző fölé most polgári tanítónőképzőt is szerveznek. Az új intézet 1918 szeptember elején megnyílik. A tantestület nagyobbbrészt a pozsonyi Erzsébet tudomány-egyetem bölcsészeti karának nyilvános rendes tanáraiból és a pozsonyi állami és királyi középiskolák tanári karából fog állani. A belső szervezés lehetőleg a budapesti állami Erzsébet nőiskola mintája után fog indulni. Jelentkezhetni lehet: a polgári tanítónőképző-ntézet igazgatóságánál Pozsony Sz. Orsolya-zárda.“

Még megeshetik, hogy az ideát mi adtuk . . . Mert hiszen papiroson tervezni tudunk, de a cselekvéshez túlnehézségek vagyunk.

Katholikus jellegű-e a pozsonyi egyetem? Ezen vitatkoznak most egy sajtóperben Pozsonyban . . . Bozöky tanár szerint, ha jogilag nem is az, — hallgatlagosan annak tervezték volna . . . Nos . . . az Orsolya apácák, úgy látszik, jól voltak informálva . . .

Sokan sürgetik az iskolák egyetemes államosítását s egyenesen meg vannak botránkozva a felett, hogy még főiskolák (pl. jogakadémiák) is léteznek, melyek felekezeti jellegűek . . . Íme a pozsonyi orsolyák nem félnek a reactio vádjától! . . . Ők tudják, mit jelent az iskola az egyháznak! Mi is szavalgatjuk e tételt, de iskola ügyünk fejlesztését jóformán csak az államtól várjuk . . . Iskolák céljára nagyobb áldozatokra a mai reformátusság alig hajlandó . . . Pedig mily kevés áldozattal lehetne megcsinálni pl. közelebbről a debreczeni református paedagogiumot! . . . Mily kár, hogy a jelen tanévre már elkéstünk! . . .

Dr. Gergely György.

A máramarosszigeti református jogakadémia egyházi körök előtt nagyobb figyelmet is érdemelhetne. 49 éve áll fenn csekély anyagi alapon épülve. Első sorban lelkes tanárainak energiája létesítette s fejlesztette. Az ő agitálásuk kényszerítette ki Máramarossziget városának és a vármegyének áldozatkészségét. Kiváló gondnokainak, gróf Tisza Istvánnak és György Endrének fellépése megszerezte számára a tiszántúli egyházkerület hathatós támogatását és a kormány időnkénti — bár igen korlátozott mérvű — segítségét. A háború s főleg az orosz hadiszíntér közelsége — úgyszólván tönkretették e főiskolát . . . 1917 tavaszán már csak 29 ren-

des hallgatója volt s költségvetésében megjelent a deficit réme... Egyházkerületi elnökségünknek a minisztérium előtti közbelépése nélkül krízisbe jutott volna az intézet.

Annál örvedetesebb, hogy az 1918-iki esztendő már ismét a fejlődés útjára segítette az akadémiát. A tavaszi félévben már 73 volt a hallgatók száma. A kivételesen engedélyezett nyári pótsemestern, illetve katonák részére szervezett tanfolyamon ezenfelül 57 tiszt, illetve tisztjelölt volt s ezek az egész nyáron folyó előadásokat általában szorgalmasan látogatták. A vidékiek számára internátus is létesített. Az augusztus végi és szeptemberi vizsgák eredményesek voltak. Négy első éves és egy második éves kitüntetéssel képesítették. Ezekhez járult egy civil harmadik alapvizsgázó kitüntetése.

A most megindult új tanév is elég biztató. A beírások még e sorok írásakor nincsenek teljesen befejezve s mégis már 70 az eddigi létszám! A tanári kar is kiegészült dr. Dezső Gyulával, aki már szorgalmasan tartja római-jogi előadásait. A Szibériából hazatérőfélben levő dr. Kovássy Albert rkiv. tanár az Uralnál cseh-szlovák bandák kezébe jutván, tárgyai egyikét, a polg. perjogot e félévben dr. Ferenc Dezső kincst. jogügyi tanácsos adja elő. A *politika—közjog—közigazgatási jogi* tanszék tárgyait még — belkörü — helyettesítéssel látják el a tanárok, — de rövidesen e tanszékre vonatkozólag is *kiiratik a pályázati hirdetésny.* E kathedrát különben *Máramaros vármegye* törvényhatósága tartja fenn s tölti be.

Jól esik végül feljegyezni, hogy az akadémia pénzügyi helyzete is jelentékenyen javult a lefolyt évben. Biztásra vehető, hogy 1919-ben már hét tanárral fog megindulni a második félév!...

Irodalmi szemle

Imák iskolai és magán használatra.

Tóth Lajos körösjánosfalvi állami igazgató-tanító és református hitoktató „Imák iskolai és magán használatra“ versben kiadott csinos füzetében a következők foglaltatnak: Az Úri ima. Jézus két parancsolata. Apostoli hitforma, 2 reggeli és 2 estvéli ima. Tanulás vagy munka előtti és utáni ima. Templomba bemenet és kijövetkor mondandó ima. Úrvaorsora vétele előtti és utána mondandó imák. Kenyér- és borvételnkor mondandó imák. Betegségben és felgyógyuláskor mondandó imák. Imák beteg édes apa- s anyáért. Árva imája. Ima háborús időben. Vasárnapi ima. 10 parancsolat.

Látnivaló ez imák címeiből, hogy ez imafüzetben a legszükségesebb imák és a tízparancsolat és hittételeink bentfoglaltatnak. Szerintem szerző hézagpótló kis munkát adott, mikor e kis füzetet versben összeállította, mert ehhez hasonló imagyűjteményt én még mást nem ismerek. Ezt használhatják nemcsak az iskolások, hanem a felnőtt egyháztagek is.

Szükségesebb tartom, hogy hittételeink, a tízparancsolat és az Úri ima híveinknek egy füzetkében birtokában legyen és azt ők is elővegyék legalább is vasárnapokon és a szent ünnepnapokon és télen és olvassák, gondolkozzanak róla, hogy jól megértsék és el ne feledjék; gyermekeikkel is az iskola elhagyása után is olvassák s ami azokban van, azokhoz alkalmazzák magokat. Hittételeinknek, a tízparancsolatnak, az Úri imának és Jézus két törvényének benne kellene ugyan lenni énekes könyvünkben, hogy azok az egyháztagek szemei előtt legyen s azt abból újból meg újból olvassák. De mert nincs mind benne még a javított énekes könyvben sem, annyival inkább szükséges, hogy e kis ima-füzet minden iskolás és minden egyháztage birtokában legyen és ebből megtanulják mindazokat, melyek abban előfordulnak.

Célszerű ez imás füzetke azért is, mert versbe van írva, ezért az iskolás gyermekek könnyebben és nagyobb kedvvel tanulják meg és nehezebben felejtik el. Előnye e mellett a rövideg, ami a templomba bemenetkor és templomból kijövetkor mondandó — és mind a 4 úrvaorsora imáknál is meg van. A konfirmándusokkal a meglévő, templomba bemenetkor és kijövetkor, úrvaorsora vétele előtt és utáni imák helyett e füzetben lévő imák használása sokkal célszerűbb, erre kellene őket megtanítani. Püspök úr különben elismeréssel nyilatkozott e kicsiny füzet felől, mely hozzá be volt küldve. E kis imafüzet magas ára ellen lehet kifogást tenni. De én azt hiszem, ha tömegesen vennék azt meg az iskolások és szülők, szerző hajlandó lenne felényi árban, 50 fillérben adni imafüzetéből egy példányt egy korona helyett.

Lelkészek és tanítók kérjenek mutatványszámot a fent említett művecke szerzőjétől, ki Körösjánosfalván, Biharmegyében lakik, u. p. Városfenes.

Sófalvy.

A Debreczeni Lelkészi Tár a Theologiai Értesítőben folytatja dr. Lencz Géának alapos és terjedelmes tanulmányát a dogmatika fejlődéséről s a két utolsó lapon megkezdi Csánki Benjámintól „A keresztyén erkölcsan történelmi háttere, fejlődése és problémái“ c. cikk közlését. A gyakorlati részben Bereczky Józsefnek, Magócs Károlynak, Péter Mihálynak, Tantó Jánosnak és dr. Tóth Lajosnak egy-egy sikerült beszéde olvasható.

Dr. Walther Vilmos, Luther jelleme. Fordította ifj. Victor János. 286 lap. 8°.

Ez a könyv tavaly jelent meg a reformáció négyszázados jubileuma alkalmából, de olyan munka, amely mindenkor aktuális azoknak, akik Lutherről igazi képet óhajtanak nyerni. A szerző, a rostocki egyetem profeszora, egyike a legkiválóbb és legsikeresebb Luther-kutatóknak és ismerőknek s az irodalom terén több értékes munkával szerepel Luthert illetőleg. Ez a műve alapos tudás leszűrt, kristálytisza eredménye, amely

Luthert sem túlvilági hősnek nem festi, sem emberi gyöngéit ki nem emeli. Valóságos ember ő, aki küzd, viaskodik, esügged, majd újra erőt nyer; meg vannak a fogyatkozásai, de világolnak ere nyei. Végeredményileg minden ereje az Istenben vetett bizodalom forrásából fakad. Nagy szolgálatot tett protestáns olvasó közönségünknek a Magyar Evangéliomi Keresztyén Diákszövetség, hogy e munkát anyanyelvünkön hozzáférhetővé tette.

Evangelische Missionsgesellschaft zu Basel Hundertunddritter Jahresbericht auf 1 Juli 1918. A 68 lapra terjedő, könnyen áttekinthető csoportosítással egybeállított füzet épületes képet ad a kiváló missiói tarsulat mult évi áldásos működéséről.

Különfélék.

Keresztyéni vezérlő elv.

Alig egy hete, hogy a „keresztyéni” szó megcsendült a háború zürzavaros forgatagában. Az amerikai külügyi államtitkár, Lansing Róbert ugyanis egyik beszédében a következőket mondotta: „Ha új világháborút el akarunk kerülni, úgy azoknak, akikre a békeszerződés megkötése van bízva, a szigorú igazságosságot és az összesség javát kell irányelvek gyanánt szem előtt tartani. A szigorú igazságosságot kegyelemmel kell enyhíteni, azonban az emberiség ellen elkövetett borzasztó bűntettek kezdeményezőiről nem szabad elfeledkeznünk. Ha megjön a leszámolás ideje, úgy ne feledjük el, hogy a szigorú igazságosság kegyelem nélkül nem keresztyéni ugyan, azonban a kegyelem, mely az igazságosságot megsemmisíti, szintén nem keresztyéni.” Jellemző ez a beszéd azért, mert benne a keresztyéni az igazságosság, méltányosság és kegyelem ama normájaként van felállítva és elismerve, amely képes a háborút lecsendesíteni és mindent békés mederbe visszazökkenteni. Ilyenkor, a vészteljes vajudó időkben látszik meg igazán, mit jelent ez a fogalom: keresztyéni: és nyugodtak lehetünk, hogy bármit hoz a jövő, ha csak ugyan a „keresztyéni” lesz az irányelv a békeszerződés megkötésénél, az nem lehet rossz egyik félre sem.

A debreczeni tanítóképzőintézet jubileumi alapjára H. Fekete Péter, Nagyszalonta város Arany János polgári leányiskolájának s a vele kapcsolatos női kereskedelmi szaktanfolyannak igazgatója hálás emlékezéssel teljes levél kíséretében 50 (ötven) koronát küldött szerkesztőségünk címére. Íme, akit a hála eleven érzése indít, mihelyst hallja a nemes cél kitűzését, nyomban kész annak megvalósítására meghozni az anyagi áldozatot. Legyen sokak által követett példa.

A debreczeni egyetem új tanárai. A király a debreczeni tudományegyetem bölcsészeti fakultásán létesített egyetemes közép- és újkori történelmi tanszékre dr. Szentpéteri Imre budapesti egyetemi m. tanárt, az orvosi fakultáson létesített három új tanszék közül a kórbonctan és kórszövettan tanszékére dr. Orsós Ferenc,

az általános kór- és gyógytan tanszékére dr. Verzár Frigyes, az élettani tanszékre dr. Vészi Gyula egyetemi m. tanárokat nevezte ki nyilvános rendes egyetemi tanárokkul. A kinevezett tudós férfiak közül a háború óta Debreczenben működik, mint hadbavonult főorvos dr. Verzár Frigyes, aki a DMKE kórházban elhelyezett bakteriológiai laboratóriumnak szakavatott vezetője és ebben a minőségben sok értékes szolgálatot tett Debreczen város közegészségügyének. Az új tudós tanárok működése legyen gyümölcsöző, a tudomány és hazánk javára!

Dr. Tüdös István, Tiszáninnen b. e. püspök emlékének van szentelve a Sárospataki Református Lapok legújabb (40—41.) száma, mely Rohoska József vezércikke után közli dr. Baltazár Dezső püspökünknek Mt. 11²⁹ alapján mondott nagyhatású, remek, alkalmi beszédét és Lengyel István püspöki titkárnak a sírnál tartott orációját. Az igaznak emlékezete áldott!

A görögországi görög-keleti egyház metropolitája útban van Londonba s onnan Amerikába, hogy az anglikán és görög-keleti vallások egyesítését megtárgyalja.

Az alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegye folyó hó 17-én tartotta őszi közgyűlését Debreczenben, a vármegye házában. A gyűlésről referátát később hozunk, most csak annyit jelzünk, hogy Szabó Lajos hajduhadházi lelkipásztor, az egyházmegye érdemes esperese a traktus vezető állásáról lemondott.

Alapítvány. Herczegh Gábor, a hajduszoboszlói egyház volt algondnoka és presbitere végrendeletileg 2000 K-s alapítványt tett a hajduszoboszlói egyháznál. Legyen áldott emlékezete!

A pápa békeakciója. A pápa november hónapra konzisztóriumot hívott össze, amelyben az egész katolikus világ bíborosai résztvesznek. Ettől a gyűléstől sokan sokat várnak.

Hagymaraktár a templomban. A Gazdaszövetség h iradása szerint Makón egy használaton kívül levő, régi zsidótemplomot évi 4000 koronáért vöröshagyma raktár céljaira kibéreltek.

A dunamelléki egyházkerület őszi közgyűlését folyó hó 26-án fogja megtartani a Ráday-utca 28. sz. a. levő theol. akadémia épületében.

A budapesti Bethlen Gábor-kör folyó hó 10-én tartotta alakuló ülését és céljául a diáksegélyző akció felkarolását és a társadalmi tevékenységet tűzte ki.

A nagyszabeni görög-keleti román metropolita Mangra Vazul folyó hó 15-én Budapesten meghalt.

Nyugtázás. Özv. Bihary Gáborné részére begyűlt további adományok: Szöllőssy Imre, Nagybodófalva, Szabó János, Köröstaresa 20—20 K, Pásztor István, Kállósemjén 12 K, N. N., Nagygéc, Ujlaki Gáborné Nagykaroly 10—10 K, Miskolczy László, Gáborján, Széll György, Avasujváros 5—5 K, Lelkészi hivatal, Kiskereki 2 K, összesen: 84 kor, a már nyugtázott összeg: 535 kor,

begyűlt összesen: 619 korona. Midőn ezt az összeget hálá-
san nyugtázom, egyszersmind tudatom, hogy nt. özv.
Bihary Gáborné 5 évi szenvedés után szeptember hó
20-án az Urban csendesen elhunyt. — Bunyaszekszárd,
1918 okt. 7. Gyökössy József, református lelkész.

Zsidó egyetem Jeruzsálemben. Külföldi lapok hír-
adása szerint Jeruzsálemben letették a zsidó egyetem
alapkövét. Az egyetem a fővárostól északra épül s egyik
része Jeruzsálemre fog nézni, másik szárnya pedig Moáb
halmaira.

Új Luther kézirat. Ehwald gothai professor, a
gothai hercegi ház könyvtárigazgatója, a Spalatin iratai
között rátalált Luthernek egy költeményére, amelyet
Böles Frigyes választófejedelemre írt. A lelet a Luther-
kutatók szerint egyike a legértékesebbeknek.

Luther első bibliafordítását az úgynevezett Sep-
temberbibel-t újból sajtó alá rendezik és kiadják Ber-
linben (Furche-Verlag). A gondosan készülő mű ára
25 Mk.

2000 „Hangya” szövetkezet. A folyó évi október
15-e történelmi határnap a magyarországi szövetkezeti
mozgalom történetében, mert akkor kezdte meg műkö-
dését a 2000-ik „Hangya” szövetkezet Zircen, Veszprém-
megyében. Az 1. ső „Hangya” 1898 szeptemberben
Brogyánban, Bars megyében, az 1000-ik, 1910 február
hóban Dömsödön, Pest megyében s a „Hangya” központ
fennállásának 21-ik évében alakult a 2000-ik. Ezt a
történelmi nevezetességű szövetkezetet emléktáblával
fogják megjelölni. A „Hangya” központtal egyesült
Keresztyén központ szövetkezeteinek csatlakozása most
van folyamatban.

Segédlelkészt keresek november 15-iki be-
lépésre. Kötelessége az összes lelkészi teendők
végzése. Javadalma: teljes étkezés, lakás fűtés-
sel, világítással, mosás, évi 1200 korona, teme-
tési stóla fele és egyéb mellékes szavatolva 200
koronáig.

Hosszupályi (Bihar m.)

Csighy Andor.

Pályázat

Segédlelkészt keresek november 1-re. Fizetés:
havi 250 K készpénz. Lakás, fűtés, villanyvilá-
gítás természetben. Polg. isk. vallás-tanításért
külön díjazás. Ezidőszerint 200 K. Reggeli, ebéd,
vacsora, havi 180 koronáért biztosítva van.

Püspökladány, 1918 okt. 16.

Kállay Sándor,
református lelkész.

Pályázati idő meghosszabítása.

A püspökladányi református egyház presbite-
riuma e lap 40, 41. számaiban egy fitanítói ál-
lásra meghirdetett pályázatát november 1-i hatállyal
meghosszabbítja.

Püspökladány, 1918 november 16.

Presbiterium.

Pályázat.

A tiszántúli református egyházkerület 371—
1918. sz. határozata alapján a kerületi népiskolai
tanügyi bizottság pályázatot hirdet a polgári fiú-
és leányiskolák számára készítendő következő
vallástani kézikönyvekre: 1. Ó- és új-szövetségi
bibliaismertetés I. és II. o. számára. 2. Keresz-
tyén hit- és erkölcstanra a IV. o. számára. Ezen
vallástani kézikönyvekhez a tantervi vázlat meg-
található az egyházkerületi közgyűlés 1915. évi
őszi közgyűlések jegyzőkönyvének V. sz. mellék-
letében.

Az I. II. osztályos bibliaismertetés egyenként
3-5, együttesen 7 ív, a IV. osztályos hit- és
erkölcstan 4 ív terjedelmű legyen. Az elfogadott
pályaművek az egyházkerület tulajdonába men-
nek át s csak a jelzett ívszámig díjaztatnak, oly
formán, hogy nyolcadrét alakban 150, azaz Egy-
százötven korona díjban részesülnek. A nyolcadrét
alatt az egyházkerület eddigi népiskolai kiadvá-
nyainak alakja értendő. Az elfogadott mű első
kiadásának korrigálása és revideálása a szerző
kötelessége minden díj nélkül. Új kiadásnál az
előző kiadásban becsúsztott egyes hibák kijavi-
tásáért, beleértve a korrekurát is, nyomott íven-
ként 20, azaz Husz korona. A korrektori díj csak
addig illeti a szerzőt, míg a korrigálást maga végzi.

Pályázók munkáikat jelíges levél kíséretében
tisztán leírva, 1919 augusztus 31-ig adják be a
tiszántúli református egyházkerület püspöki hi-
vatalába.

A végrehajtó bizottság.

Pályázat.

A nyirparasznyai református egyházközség
pályázatot hirdet kántor-tanítói állásra.

Fizetés: 1. Két szobás lakás, mellekhelyisé-
gekkel. 2. 1000 □-öl kert. 3. Az egyháztól 156 K.
4. Államsegély 1034 K. 5. 21 hold 1200 □-ölé-
vel. 6. Hat darab legeltetési jog. 7. Egy öl tűzifa.

Kötelesség: Az I—VI. vegyes osztályok és
ismétlősök tanítása, kántori teendők végzése, lel-
kész akadályoztatása esetén helyettesítése és
jegyzőkönyvek vezetése.

Pályázati kérvények alulírt lelkészi hivatalhoz
október 20-ig küldendők.

Állás választás után azonnal elfoglalandó.

Nyirparasznya, 1918 október hó 3-án.

Posta, vasut Nagydobos.

Fekészházy Jenő,
lelkész-elnök.

Pályázat

a hajdúböszörményi református egyház Kossuthéri parochiális körzetében üresedésben levő egyházi kápláni állásra. **Fizetés:** 2000 K. háborúi pótlék 1600 K. lelkésztől 200 K. mellékjövedelem temetéseknél 2—300 K. Lakás: egy fűtött s villannyal világított szoba, ágy, asztal, tükör s pár székkal.

Kötelessége lelkésszel együtt hetenként felváltva, lelkész akadályoztatása esetén egyedül, minden lelkészi szolgálat teljesítése.

Jelentkezni lehet alantírottnál. Állás azonnal, legkésőbb nov. 1-én elfoglalandó.

Hajduböszörmény, 1918 okt. 14.

Marjay Péter
református lelkész.

Pályázat.

A bagaméri református egyház (Bihar vm.) a halálozás folytán megüresedett IV. tanítói állásra pályázatot hirdet.

Fizetés: I. az egyház pénztárából negyedévenként 50—60 korona. II. az államtól törvényes fizetéskiegészítés. III. Törvénynek megfelelő lakás, kerttel.

Kötelessége: a presbiterium által megjelölt osztályokat. (jelenleg I—II. fiú osztályt) tanítani az egyházkerület által elrendelt tanterv szerint.

Pályázhatnak férfi- és nőtanítók egyaránt. Pályázati határidő 1918. október 25.

Pályázatok a lelkészi hivatalnál adandók be, az állás 1918. november 1. elfoglalandó.

Bagamér, 1918 október 13.

A presbiterium.

Pályázat.

Szerep (Biharmegye) református elemi vegyes iskola tanítóságára (I—II. osztály) október 25-ig férfiak és nők pályázhatnak.

Évi javadalom: egyháztól 150·90 korona, lakás és kerten kívül: 14 kataszteri hold szántó-föld (benne 4 hold rét) haszonélvezete; államszegélyből alapfizetésig 727 korona kiegészítés; Szerep községtől leányismétlősök tanításáért (Vasárnaponként novembertől április végéig) 75 korona. — Orgonázni tudó előnyben részesül. — Orvos, posta, vasut helyben, Püspökladány mellett. Szerep, 1918 október 7.

Nagy Márton,
lelkész.

2-2

Megjelentek !!**WOLHYNIÁBAN.**

Irta **Göde Lajos**, szekszárdi ref. lelkész.
Ára 6 korona 50 fillér.

Papi dolgozatok X. kötet.

Alkalmi egyházi beszédek. Irta Jánosi Zoltán.
Ára kötve 10 korona.

IMÁDSÁGOK.

Bibliaolvasással egybekötött hétköznapi reggeli istentiszteletekre.

Irta: **F. Varga Lajos.**

I-ső kötet. — Ára füzve 8 korona, kötve 12 korona
II-ik kötet. — Ára füzve 8 korona, kötve 12 korona
Portóra egy-egy könyvre 50 fillér küldendő.

Kapható:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

protestáns irodalmi kiadóhivatalában
DEBRECZEN.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbizottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők utbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötelékében jelenleg 1700 fogyasztási szövetkezet működik, amelyek összforgalma 80.000.000 korona volt. ↔

Földmivelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági berendezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbb tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

HIVATALOS ÉRTESÍTŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

7399/1918. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Az egyetemes konvent 1917. évi május 31-én tartott ülésében 141. sz. alatt utasította a parókhiális könyvtár bizottságot, hogy a reformáció történetét a nép széles rétegei számára rövid terjedelemben írassa meg. A Forgács Gyula peczei lelkész által megírt munka: „Rövid emlékezés a nagy reformáció négyszázéves évfordulója alkalmából” füzet alakban minden egyházközség lelkészi hivatalához elküldetett több példányban postatakarékpénztári befizetési lap csatolásával és azzal a kéréssel, hogy a küldött füzetekért járó ugyanannyi korona az egyetemes konventhez (Budapest, VII. Abonyi-utca 21.) küldendő. Mivel több egyház mindezekig nem számolt el a küldött füzetek árával, felkérem Nagytiszteletet, méltóztassék az érdekelt egyházakat felhívni, hogy elszámolási kötelezettségüknek — jelzett címre — mielőbb tegyenek eleget.

Debreczen, 1918. október 10.

Atyafiságos szeretettel:

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

7118/1918. szám.

Körlevél

valamennyi kebelbeli nagytiszteletű esperesi hivatalnak és iskolaszéki elnök urhoz.

Hivatkozással a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak f. év szeptember hó 19-én 169.102. sz. intévényére, az elemi és ismétlő iskolai tanulóknak a bükk- és tölgyermakktermés összegyűjtésénél való közreműködése tárgyában kiadott és egyidejűleg a Néptanítók Lapjában is közreadott rendeletet az alábbiakban azzal közlöm, hogy a hatósága alá tartozó elemi és ismétlő iskolai tanulóknak a gyűjtésben való részvételéről hasonló módon intézkedni és az eredményről illetékes esperesi hivatalánál jelenteni méltóztassék.

Egyben felkérem a nagyt. esperes urakat, hogy a hozzájuk beérkezett kimutatásokból egy összesítő kimutatást hivatalomhoz november hó 15-ig felterjeszteni méltóztassék.

Debreczen, 1918. október hó 7-én.

Atyafiságos szeretettel:

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vasutas- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.

169.102/1918. VI/a. szám.

Valamennyi állami, községi, társulati, magán és izraelita elemi népiskola, ismétlő iskola igazgatójának, tanítójának.

Az egyre súlyosbodó viszonyok még minket, az östermeiessel foglalkozó országot is arra kényszerítenek, hogy olyan terményeket is felhasználjunk, amelyek a béke boldog idejében csaknem teljesen figyelmen kívül hagyottak. habár közgazdasági és különösen közéleti szempontból igen nagy jelentőséggel bírnak.

Így a mai nagy zsiradék és takarmány hiány idejében különös figyelemet érdemel a bükk- és tölgyermakktermés, amelynek közgazdasági szempontból való nagy jelentőségét a következő adatok bizonyítják:

Egy vagon bükk- és tölgyermakkból 20 métermázsas kitűnő olaj és 80 métermázsas takarmányozási célra kiválóan felhasználható pogácsa állítható elő. Ez az olajmennyiség 50 hízott disznó zsírjának felel meg, amely disznók hiztatására 300 métermázsas tengeri szükséges; a 80 métermázsas takarmány-pogácsa pedig ugyanannyi kukoricának takarmányozási célra való felhasználását teszi nélkülözhetővé. Ez az ily módon megtakarított kukorica-mennyiség tehát azután más célra fordítható. Így tehát csak egy vagon makk olyan értéket képvisel, amelynek összegyűjtéséről még akkor is gondoskodni kellene, ha nem volnának ennyire súlyosak viszonyaink.

Hivatalos értesülesem szerint a folyó évben különösen nagy bükk- és tölgyermakk termés várható. A magyar királyi kormány a termést zár alá is vette, hogy biztosítsa annak gazdaságos felhasználását és evégből az Állat- és Takarmányforgalmi Részvénytársaságot felhatalmaztam a termés összegyűjtésére.

A mai nagy munkáshiány miatt attól lehet tartani, hogy a termést idejében összegyűjteni nem lehet. Minthogy pedig a népiskolai tanuló ifjúság az iskolához közel fekvő bükk- és tölgyerdőkben az októberi szép napokon játszva részt vehet a gyűjtési munkákban, megengedem, hogy az elemi népiskolák, ismétlő iskolák tanulói a folyó év október havában — az e célra szükséges napokon — az iskolához közeleső bükk- és tölgyerdőbe vezettessenek és ottan fél vagy egész napokon át makk gyűjtésével foglalkozhassanak, *amiért a tanulók a vállalkozók részéről a munkaidő arányában, a helyi napszámnak megfelelő díjazásban részesülnek*, a felügyeletet ellátó tanító (tanítónő), illetőleg tanítók (tanítónők) pedig *minden gyűjtött 1 vagon (100 métermázsas makk után, tekintet nélkül az időtartamra, amely a gyűjtésre fordított, 1000 (egyezer) K jutalomban részesülnek az Állat- és Takarmányforgalmi Részvénytársaságtól.*

A gyűjtésre vonatkozólag a következők tartandók szem előtt:

1. Az iskola igazgatója, tanítója (tanítónője) a jelen rendelet vétele után *azonnal* tájékoztatójuk aziránt, hogy a község határában elterülő bükk- és tölgyerdők makktermésének összegyűjtésével a fentebb megnevezett Részvénytársaság kit bizott meg.

2. Ezután adja tudtára a vállalkozónak, hogy a makkgyűjtésben hány tanulóval és hol kíván részt venni.

3. Minthogy kívánatos, hogy a tanulók minél több makkot összegyűjtsenek, tájékoztatójuk arról is az iskola igazgatója, vagy tanítója, hogy a község határában elterülő bükk- és tölgyerdők melyikében van nagyobb termésre kilátás.

4. Ahol a kiszemelt vagy kijelölt erdő közvetlenül a község mellett, legfeljebb 2 kilométernyire terül el, ottan a gyűjtés az egyhuzamban tanítás mellett, a *tanítás megtartása után*, akár délelőtt 8-tól 12-ig, akár pedig délután 1-től 5 óráig terjedő időben intézendő. Ahol az erdő távolabb esik, ottan a tanulók egész napra kivezetetők gyűjtésre. Ebben az esetben azonban gondoskodni kell arról, hogy minden tanuló hazulról elegendő élelmiszert és ivóvizet vigyen magával.

5. Minthogy a tanulók a fentebb már említett díjazásban részesülnek, a felügyeletet ellátó igazgatónak, tanítónak, tanítónőnek vigyázniia kell arra, hogy a tanulók a gyűjtési idő alatt megfelelő eredményt mutassanak fel.

6. A minél nagyobb gyűjtési eredmény érdekében azok az erdőrészek keresendők fel, ahol a legbővebb a termés. (Legbővebben az erdő szélső fái teremnek.)

7. A makk száraz időben szedendő.

8. Az összegyűjtött *burok nélküli* makkot, súly szerinti lemérés mellett, mindennap be kell szolgáltatni annak a vállalkozónak, akit a megnevezett Részvénytársaság a makk összegyűjtésével megbizott.

A vállalkozó a gyűjtésben résztvevő gyermekeknek a munkaidő arányában, a helyi napszámnak megfelelő díjat tartoznak mindennap a felügyelő tanító (tanítók) kezeihez jegyzék mellett egy összegben átadni.

9. Az átvett díjat az igazgató, illetőleg a tanító a gyermekek szüleinek nyugta ellenében adja át, amely nyugták az iskola irattárában helyezendők el.

A magyar tanítóság ennek a háborúnak tartama alatt számtalanszor megmutatta, hogy tanítói és nevelői kötelességein felül az ország jelene és jövője érdekében mindenkor a legszivesebb készséggel teszi azt, amire a közjó érdekében felhívták; teljes bizalommal remélem ezért, hogy ez alkalommal is, amikor az ország közlelmezésének nagy érdekeit szolgáló akcióról van szó, készséggel fogja a tanulókat a gyűjtésben való részvételre felhívni és odahatni, hogy a gyűjtés minél eredményesebb legyen.

Megjegyzem, hogy a makktermés feldolgozása és értékesítése után a fennmaradó jövedelmi fölöslegről a földművelésügyi miniszter úr, a gyűjtésben részt vett

iskolák céljaira is, a gyűjtés arányában, annak idején bizonyos összeget fog rendelkezésre bocsátani.

Felhívom az összes főt megnevezett iskolák igazgatóit, tanítóit, tanítónőit, hogy a gyűjtésben részt vett tanulók számát, a gyűjtésnek miként való szervezését (délelőtti, vagy délutáni, vagy egész napos gyűjtés volt-e), a gyűjtött makk mennyiségét, a gyűjtési napok számát, a tanulók által egyénekenként és összesen szerzett összegeket folyó évi október hó végén jelentse a kir. tanfelügyelőnek, aki a jelentése alapján részletes kimutatásban fog beszámolni az iskolának a gyűjtésben való közreműködéséről.

Budapest, 1918 szeptember hó 19.

Zichy.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

7283/1918. szám.

Körlevél

a tiszántúli református egyházkerület nagytiszteletű esperesi karához s általok az összes lelkészi hivataloknak.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrnak folyó évi szeptember hó 26-án 12.200 eln. szám alatt a hadrakelt sereghez beosztott arcvonalbeli szolgálatra alkalmatlan tanerők felmentése és általában a felmentési eljárás tárgyában kiadott körrendeletét alább egész terjedelmében azzal közlöm, hogy a leggondosabb tanulmány tárgyává téve, az esetleges felmentési kérelmeket az abban foglaltaknak legpontosabb mérlegelésével készítsék, mert az attól eltérő, vagy annak keretébe be nem illő kérvényeknek felterjesztése nem áll módomban.

Debreczen, 1918. évi október hó 10.

Atyafiságos szeretettel:

Dr. Baltázár Dezső,
püspök.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

12.200/1918. eln. szám.

Körrendelet

a hadrakelt sereghez beosztott arcvonalbeli szolgálatra alkalmatlan tanerők felmentése és általában a felmentési eljárás tárgyában.

1. Valamennyi egyházi főhatóságnak. 2. A fiemei kir. kormányzónak. 3. Valamennyi tankerületi kir. főigazgatónak és a felső kereskedelemi iskolák kir. főigazgatóságának. 4. Valamennyi kir. tanfelügyelőnek és tanfelügyelői kirendeltségnek. 5. Valamennyi többi, közvetlenül a vallás- és közoktatásügyi miniszter alá tartozó állami hatóságnak, hivatalnak és intézetnek.

Az 1918. évi 6782. és 8404. eln. szám alatt kelt körrendeleteimben közöltem a m. kir. honvédelmi miniszter úr 1918. évi 217,686/3. szám alatt kiadott azon rendeletét, mely szerint a hadrakelt sereghez beosztott,

népfelkelési hadi szolgálatra fegyver nélkül alkalmas segédszolgálatos legénységi állományú, valamint honvéd-csapatszolgálatra nem alkalmas, helyi (irodai, hadtáp, kiképzési stb.) szolgálatra alkalmas zászlós tanzemélyzet a tényleges katonai szolgálat alól felmenthető.

Az eddig beérkezett névjegyzékekből azonban azt láttam, hogy a fenti rendelet tévesen magyarázta; nevezetesen a mögöttes országrészekben tartózkodó, tehát nem a hadrakelt sereg kötelékébe beosztott tanzemélyzetre nézve is a 6782/1918. eln. körrendelet mellékletét képező névjegyzék állítatott ki, holott ezekre nézve a szokásos nagy ív alakú névjegyzékek szerkesztendők.

A felmentések gyors keresztülvitele céljából tehát szükséges, hogy a felmentésre javaslatba hozott tanzemélyzetre nézve a rendeleteknek megfelelő helyes névjegyzékek szerkesztessenek.

E célból a következőkre van szerencsém a Címfigyelmet felhívni:

1. Nagy ív alakú névjegyzékek állítandók ki s terjesztendők fel (3 példányban):

minden a mögöttes országrészekben tartózkodó csapattesthez beosztottakra nézve és pedig a legénységi állományúaknál tekintet nélkül arra, vajjon arevonál (front) szolgálatra alkalmasak-e vagy sem; a tiszteknél pedig csak az esetben, ha arevonál (front) szolgálatra nem alkalmasak és különös figyelemmel kell lenni minden esetben arra, hogy a névjegyzék 7., 8. és 9. a B) alosztályú népfelkelőknél a 10. rovat pontosan kitöltésük, mert a felmentések gyors keresztülvitele a legtöbb esetben azért ütközik akadályokba, mert a felmentésre javasolt egyén csapattesté pontosan megjelölve nincs.

2. A 6782/1918. eln. számú rendelet, illetve a honvédelmi miniszterium 217.686/3—1918. számú rendelete alapján kiállítandó kis ív alakú névjegyzék szerkesztendő és terjesztendő fel és pedig minden egyénről egy-egy példányban:

a hadrakelt sereghez beosztott (akiknek hadtáp vagy tábori postájuk van) s népfelkelési hadi szolgálatra fegyver nélkül alkalmas segédszolgálatos legénységi állományúakról, valamint ugyancsak a hadrakelt sereghez beosztott honvédcsapatszolgálatra nem alkalmas helyi (irodai, hadtáp, kiképzési stb.) szolgálatra alkalmas zászlósokról.

3. Felmentés iránt előterjesztés nem tehető:

a) azokról, akik akár legénységi állományúak, akár tisztek, ha frontszolgálatra alkalmasak s a hadrakelt sereg kötelékébe tartoznak (hadtáp vagy tábori posta számuk van);

b) az őrszolgálatosokról, ha a hadrakelt sereg kötelékébe tartoznak (hadtáp vagy tábori postaszámuk van);

c) az 1894—1900. évfolyamba tartozókról, akár legénységi állományúak akár tisztek, tekintet nélkül arra, vajjon arevonál (front) szolgálatra alkalmasak-e, avagy segéd- vagy őrszolgálatosak-e, a mögöttes országrészek-

ben tartózkodnak vagy pedig a hadrakelt seregné vannak.

d) Névjegyzék nélkül felmentés egyáltalán nem tárgyalható, tehát egyszerű kérvény vagy beadványra nem intézkedhetem.

Budapest, 1918. évi szeptember hó 26.

A miniszter helyett:

Nagy János,
államtitkár.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

6790/1918. szám.

Körlevél

a tiszántúli református egyházkerület nagytiszteletű esperesi karához.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi augusztus hó 12-én 115.168. szám alatt kelt leirata szerint a báró Sina Simon-féle volt népiskolai tanítók segélyezésére rendelt alapítványnál egy 200 koronás hely üresedésben van. Felkérem Nagytiszteletűségedet, hogy ezen körlevelem alapján esetleg beérkezendő pályázati kérvényeket az előirt minősítési táblázat kapcsán hozzám folyó évi november hó 10-ig felterjeszteni méltóztassék annyival is inkább, mivel a később beérkezendő kérvényeket nem áll módomban figyelembe venni.

Debreczen, 1918. évi október hó 10.

Atyafiságos szeretettel:

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

6523/1918. szám.

Valamennyi tanintézet tekintetes igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak az iskolai ifjúság részére úszás és fürdés testedző sportjának biztosíthatása tárgyában 135.039. szám alatt a tankerületi főigazgatóságokhoz intézett rendeletét alább közlöm.

Debreczen, 1918. évi szeptember hó 24.

Kiss Ferenc,
püspök h.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.

135.039/913. V. szám.

Valamennyi tanker. kir. főigazgatóságának.

Az iskolai ifjúság testedzésének s általában véve a közegészségügy szempontjából igen nagy fontosságú dolognak tartom, hogy az iskolai ifjúságnak a lehetőség szerint alkalma legyen a fürdés és az úszás testedző sportját igénybe vennie.

E végből hívja fel a kir. főigazgatóság tankerületében az állami és kir. kath. középiskolák igazgatóit,

jelentsek, van-e a városnak uszodája, amely a tanuló ifjúság és az iparos- és kereskedőtanoncok részére megfelelő időben hozzáférhető és mily módozatok mellett? Esetleg a város nem volna-e kész azt a fent említett ifjúságnak nyáron bizonyos napokon vagy órákban kizárólagos használatra és pedig az iparos és kereskedőtanoncoknak teljesen ingyen átengedni.

Ha pedig a városnak nincs uszodája, nem volna-e lehetséges azt a jövő év nyarára létesíteni és a város annak létesítése érdekében — figyelemmel arra is, hogy télen esetleg koresolya pályául is használható — mily áldozatokra lenne hajlandó?

Budapest, 1918. évi augusztus hó 23-án.

A miniszter helyett:

Nagy János,
allamtitkár.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

7573—1918. szám.

Valamennyi főgimnázium igazgatóságának.

Hatschek Pál és Zeilschan Ervin főreáliskolai érettségi vizsgálatot tett tartalékos hadnagyok, a budapesti fővárosi tankerületi főigazgatótól engedélyt kértek, hogy folyó évi szeptember havában a budapesti V. kerületi állami főgimnáziumban a latin nyelvből kiegészítő érettségi vizsgálatra bocsáttassanak.

Nevezettek kérvényükben azt a körülményt, hogy a kért vizsgálatot folyó évi júniusában a soproni ág. ev. főgimnáziumban már megkísérelték és eredménytelenül, elhallgatták.

Tekintettel arra, hogy nevezettek a fenti körülmény elhallgatásával a tankerületi főigazgatóságot nyilván félre akarták vezetni, nevezettek a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr — folyó évi szeptember hó 26-án 158.279. szám alatt kelt leírata szerint — a kiegészítő érettségi vizsgálat letételétől egy esztendőre eltöltöttá s egyben elrendelte, hogy nevezettek a fenti vizsgálatot az egy év letelte után csakis valamelyik budapesti — a budapesti tankerületi kir. főigazgató által kijelölendő — állami főgimnáziumban kísérhetik meg.

Erről tudomásul vétel végett értesítem.

Tisztelettel

Debreczen, 1918 október hó 14

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

7599—1918. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Amidőn nagybecsű tudomására kívánom hozni, hogy a technikai akadályok miatt csak most megjelent

egyházkerületi közgyűlési jegyzőkönyvek (1918 június hó 5—7) e hét folyamán minden egyházközség részére szétküldetnek, egyben kérem, méltóztassék a lelkészek, illetve az egyházak presbiteriumainak figyelmét a 117, 132, 155, 169, 376, 379, 380, 395, 401. és 402. sz. közgyűlési határozatokra felhívni.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1918 október 17.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A szalacsi református egyház a II-ik fitanítói állásra meghirdetett pályázat határidejét október 25-ig meghosszabbítja.

Az állam által adott háborús segélyen kívül az egyház havi 50 korona háborús segélyt ad.

Presbiterium.

Pályázat.

A tiszántúli református egyházkerület 372—1918. sz. határozatával ismételten elrendelte a IV. éves képzőintézeti növendékek számára készítenendő: „Népiskolai vallástanítás módszertan“-ra a pályázat meghirdetését. Ezen határozat értelmében a népiskolai tanügyi bizottság pályázatot hirdet nevezett tankönyvre. A tankönyv készítésének alapvonalai megtalálhatók a tiszántúli református egyházkerületi közgyűlés jegyzőkönyvének 353—1918. számában (Tanmenet a IV. osztály számára 1—37. pont). Ezenkívül a tankönyvnek tartalmaznia kell a vallástanítás fejlődési történetét, irodalmát, különös tekintettel a magyar protestáns egyházra, a paedagógiával való kapcsolatát, a vallástani tantárgyak tantervét, módszeres egységét, tanmenetét, tanalakját, szóval azokat a didaktikai elveket, amelyek a vallástanításnál is érvényesítendőek. Ajánlatos az idevonatkozó gazdag német katekhétikai irodalom tanulmányozása.

A pályamű terjedelme 6 ív. Az elfogadott pályamű negyedréte alakban ívenként 200, azaz Kettőszáz koronával díjaztatik, minden tekintetben a népiskolai kiadványoknál érvényben levő szabályzat alá esik.

A pályázni akarók pályaműveiket 1919 év augusztus 1-ig tisztán leírva, jelíges levéllel ellátva nyujtsák be a tiszántúli református egyház kerület püspöki hivatalába.

Debreczen, 1918 szeptember hó 27.

A végrehajtó bizottság.